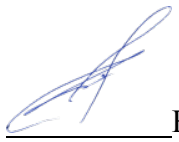
Вінницький національний медичний університет ім. М. І. Пирогова

Кафедра психіатрії, наркології та психотерапії

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.о. проректора ЗВО з науково-педагогічної та навчальної роботи



_____Володимир ШКОЛЬНІКОВ
«*31*» *серпня* 20*26* р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
ВК1.1 **«Медична етика та деонтологія»**

підготовки фахівців (рівень освіти) третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
галузі знань **І Охорона здоров'я та соціальне забезпечення**
(шифр та назва галузі знань)
спеціальності **І1 «Стоматологія»**
(шифр та назва спеціальності)
назва освітньої програми **ОНП «Стоматологія»**

20*26* рік

Робоча програма освітнього компонента «Медична етика та деонтологія» підготовки фахівців третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
(рівень вищої освіти, освітня кваліфікація, професійна кваліфікація)
«*27*» *серпня* 2026 р., *16* с.

Розробники:
доктор медичних наук, професор _____ Софія РИМША
(науковий ступінь, вчене звання) (підпис)

кандидат медичних наук, доцент _____ Наталія РАЦИБОРИНСЬКА-ПОЛЯКОВА
(науковий ступінь, вчене звання) (підпис)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри (*назва кафедри*).
Протокол від «*27*» *серпня* 2026 р. № *1*

Завідувач кафедри психіатрії, наркології та психотерапії
(назва)
доктор медичних наук, професор _____ Софія РИМША
(науковий ступінь, вчене звання) (підпис)

«*27*» *серпня* 2026 р.

Схвалено Науково-методичною радою Навчально-наукового інституту психології та ментального здоров'я
(назва)
Протокол від «*28*» *серпня* 2026 р. № *1*

Голова _____ Олександр БЕЛОВ
(підпис)
«*28*» *серпня* 2026 р.

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Медична етика та деонтологія» складена відповідно до ОНП «Стоматологія» (2025), третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
галузі знань І Охорона здоров'я та соціальне забезпечення
освітньо-наукової програми «Стоматологія»
відповідно до Стандарту вищої освіти зі спеціальності 221 "Стоматологія" для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, затвердженого Наказом Міністерства освіти і науки України №1023 від 15.11.2022 року.

Опис навчальної дисципліни (анотація)

Освітньо-науковий рівень вищої освіти передбачає здобуття особою теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення (Закон України «Про вищу освіту», 2014).

Аспіранту винесені питання щодо етики і деонтології як основ лікарської діяльності, основних проблем деонтології та лікарської етики в професійній діяльності; моральних та правових аспектів лікарської діяльності.

Статус навчальної дисципліни: загальнонаукова-вибіркова.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є моральні засади у діяльності медичних працівників, їх високогуманне ставлення до хворого як необхідна умова лікувального процесу, взаємини медика і хворого в системі охорони здоров'я; взаємини медичного працівника і суспільства – держави; взаємини між медиками (лікарями, середнім медичним персоналом) у колективі; взаємини лікаря і мікросоціального середовища (родичі, сусіди, співробітники) хворого; ставлення лікаря до себе, його самооцінка, оцінка ним своєї діяльності.

Міждисциплінарні зв'язки: відповідно до навчального плану, вивчення навчальної дисципліни «Медична етика та деонтологія» здійснюється, коли аспірантом набуті відповідні знання з основних базових дисциплін на ІІ рівні вищої освіти, а також дисциплін: Історія філософії, як методологічна основа розвитку науки та цивілізації, Англійська мова у науково-медичному спілкуванні, Культура мови лікаря: термінологічний аспект, Публікаційна активність та наукометричні бази даних, Біоетичні та медико-правові основи наукових досліджень, Загальна та клінічна психологія, Організація охорони здоров'я з якими інтегрується програма медичної етики та деонтології. У свою чергу, Медична етика та деонтологія формує засади поглибленого вивчення аспірантом теоретичних та спеціалізованих дисциплін блоку професійної підготовки.

Робоча програма складена на основі:

Стандарту вищої освіти зі спеціальності 221 "Стоматологія" для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, затвердженого Наказом Міністерства освіти і науки України №1023 від 15.11.2022 року, а також на основі освітньо-наукової програми зі спеціальності І1 "Стоматологія" Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова від 16.06.2016 р. (зі змінами від 25.05.2017 року) проєктною групою (Наказ №56 від 02.05.2019 року зі змінами від 30.06.2020 року за №81 та зі змінами від 14.02.2025 року за №94)., навчального плану підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти галузі знань І Охорона здоров'я та соціальне забезпечення спеціальності І1 «Стоматологія» на 2026-2027 навчальний рік,

Положення про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М. І. Пирогова.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Медична етика та деонтологія» є поглиблення теоретичної та практичної підготовки аспірантів, набуття ними розуміння професійного обов'язку і принципів поведінки медичного персоналу, спрямованих на створення сприятливих умов для одужання хворих у самостійній лікарській діяльності в медичних закладах.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Медична етика та деонтологія» є виховання і дотримання рівня підготовки сучасного висококваліфікованого фахівця в галузі медицини для повсякденної роботи, формування системи знань, професійних умінь та практичних навичок стосовно етичних норм і основ, які використовуються в діловому спілкуванні з колегами, медичним персоналом, хворими і населенням, що в сукупності готує основу майбутньої професійної діяльності у якості викладача ВНЗ, науковця-дослідника у сфері клінічної стоматології.

Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна.
Згідно ОНП "Стоматологія" (2025) дисципліна забезпечує набуття здобувачами наступних компетентностей:
Інтегральна компетентність - здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми стоматології і дотичні міждисциплінарні проблеми, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.
Загальні компетентності (ЗК):
ЗК01. Здатність розв'язувати комплексні задачі на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням професійної етики та академічної доброчесності.
ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК06. Здатність аналізувати інформацію та приймати обґрунтовані професійні рішення.
Спеціальні (фахові) компетентності (СК):
СК05. Здатність генерувати нові ідеї щодо розвитку теорії та практики стоматології, виявляти проблеми, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру в галузі охорони здоров'я, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень в стоматології.
СК07. Здатність критично аналізувати, оцінювати і синтезувати нові та комплексні ідеї у сфері стоматології та з дотичних міждисциплінарних питань.
СК08. Здатність до безперервного саморозвитку та самовдосконалення.
СК09. Володіння сучасними методами наукового дослідження.
Результати навчання (РН):
РН03. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень та прикладні проблеми стоматології державною та іноземними мовами, оприлюднювати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних міжнародних наукових виданнях.
РН07. Розробляти та реалізовувати наукові та/або інноваційні проекти медичної направленості, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі проблеми у сфері медицини.
РН09. Планувати і виконувати дослідження зі стоматології та з дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів та дотриманням норм професійної і академічної етики, біоетики, належної клінічної практики (GMP), критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань.
РН12. Організовувати роботу колективу (здобувачів вищої освіти, колег, міждисциплінарної команди); демонструвати авторитетність, інноваційність, високий ступінь самостійності.

Очікувані результати навчання з дисципліни:
1. Здобувач вищої освіти повинен знати історію формування етики як науки, значення філософської думки відомих мислителів старовини Аристотеля, Платона, Сократа, Демокрита та історичні аспекти професійної етики й деонтології в медицині в цілому та в стоматології зокрема.
2. Здобувач вищої освіти здатний пояснити та обґрунтувати специфіку професійної моральності й професійної етики в галузі стоматології.
3. Пояснити сутність загально медичної проблеми щодо вимог до інформації про фахову діяльність у протоколах та інших нормативних актах
4. Здобувач вищої освіти повинен вміти застосовувати категорії моральної свідомості в повсякденній роботі, здійснювати етичні вчинки, що забезпечують права пацієнтів в стоматології.
5. Здобувач вищої освіти здатний назвати сучасні підходи до виховання сучасного висококваліфікованого фахівця в галузі медицини відповідного рівня підготовки для повсякденної роботи, формування системи знань, професійних умінь та практичних навичок стосовно етичних норм і основ, які використовуються в діловому спілкуванні з колегами, медичним персоналом, хворими і населенням, в основному підготовленого до майбутньої професійної діяльності у якості викладача ВНЗ, науковця-дослідника у сфері клінічної медицини та зокрема в клінічній стоматології.
6. Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись етики у взаємостосунках лікар-хворий і лікар-лікар, в медичних колективах, з медичними представниками, між суб'єктами медицини й державою; просувати новітні медичні стоматологічні технології та препарати згідно етичних критеріїв ВООЗ.
7. Здобувач вищої освіти здатний здійснювати самостійну професійну діяльність згідно етичних принципів належної медичної практики; формувати етичні норми і культуру фахової діяльності в медичних закладах, фірмах і компаніях; здатний назвати сучасні завдання і вимоги належної медичної практики в стоматології.

2. Програма навчальної дисципліни

Дисципліна	Модулі	Загальна кількість годин	Кредити ЄКТС	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Медична етика та деонтологія	Змістові модулі 1-3	45	1,5	10	10	25

Примітка: 1 кредит ECTS становить 30 академічних годин.
Аудиторне навантаження становить 44,4 %, СРС – 55,6 %.

Змістовий модуль 1. Етика і деонтологія як основа лікарської діяльності.

Тема 1. Медична етика, деонтологія і право.

Поняття етики. Основні етапи становлення етики. Етика в системі знання про мораль. Значення етики на рубежі XX і XXI століть. Поняття і категорії моралі. Мораль і духовність. Основні концепції походження моралі. Функції моралі. Характеристика понять моральної свідомості.

Тема 2. Етика та деонтологія в професійній діяльності лікаря.

Вчинок як початковий елемент етичної поведінки. Суть етичної свободи. Специфіка професійної моральності і професійної етики. Основні поняття професійної моральності. Ділова етика і духовність. Етичне виховання. «Клятва Гіппократа»: історія виникнення та подальша модифікація. Формування етичних норм і культури професійного спілкування в медичних закладах.

Тема 3. Етапи становлення медичної деонтології в різні епохи розвитку суспільства.

Історичні аспекти медичної етики й деонтології. Роль етики й деонтології у формуванні особистості лікаря. Базові поняття етики бізнесу. Управлінська етика. Вплив етичних норм на розвиток медицини.

Змістовий модуль 2. Проблеми деонтології та лікарської етики в професійній діяльності.

Тема 4. Основні моделі взаємовідносин у системі "лікар-хворий".

Етика взаємостосунків лікаря і хворого. Основні типи взаємовідносин між лікарем і пацієнтом. Міжнародні документи, що регламентують права пацієнта. Основні моделі взаємовідносин між лікарем і пацієнтом – патерналістська та автономна, модель «послабленого патерналізму». Проблема «дистанціювання» та субординації лікаря і пацієнта у медичній практиці. Лісабонська та Гельсінкська декларації прав пацієнта. Принцип «інформованої згоди» і «співробітництва» лікаря та хворого. Моральні дії лікаря в умовах залежності від нього життя та здоров'я пацієнта. Поняття про ятрогенії, основні їх причини та наслідки. Проблема проведення «сліпих» клінічних досліджень у сучасній медицині. Ятрогенії, основні їх причини, наслідки та профілактика. Ятрогенне захворювання, як наслідок некомпетентності медичного персоналу чи надмірної психічної лабільності пацієнта.

Тема 5. Проблеми деонтології та лікарської етики в різних царинах професійної діяльності лікаря.

Основні деонтологічні підходи в онкології, психіатрії, геронтології. Етична сторона взаємостосунків між суб'єктами медицини і державою. Ціль етичних критеріїв ВООЗ і сфера їх вживання. Етика просування на ринок лікарських препаратів. Етика рекламування лікарських препаратів серед лікарів і населення. Роль медичних представників у просуванні лікарських препаратів на ринок. Етичні аспекти симпозіумів і наукових нарад медичних працівників. Вимоги до інформації, що поміщається в анотаціях, вкладках і брошурах щодо препаратів, медичних приладів. Етичні аспекти самостійного лікування без рецептурними препаратами в світовій практиці. Етичний зміст взаємостосунків лікаря із медичним персоналом. Етика і професійні відносини в медичних колективах. Захист прав хворого і лікаря в медичній взаємодії.

Тема 6. Проблема життя та смерті у медичній етиці та деонтології.

Деонтологічні аспекти захисту права на життя: штучне запліднення, аборти, трансплантологія, використання стволових клітин, етичні проблеми технологій, штучно підтримуючих життя. Проблема цінності людського життя. Право людини на життя. Моральні проблеми штучного запліднення, абортів і «сурогатного материнства». Морально-правові аспекти реаніматології та трансплантології: обмеження використання органів від живих донорів, різні моделі забору органів від померлих донорів, ксенотрансплантація – за та проти. Моральна оцінка процедур отримання й уведення в організм ембріональних стволових клітин людини.

Тема 7. Евтаназія: морально-етичні проблеми.

Деонтологічна проблема права пацієнта на смерть: поняття про евтаназію активну та пасивну, морально-деонтологічні погляди на суїцид, статус мертвого тіла в медицині. Проблеми суїциду та евтаназії. Статус мертвого тіла в медицині, ставлення з боку лікаря до померлої людини. Етичні аспекти поводження з видаленими частинами людського тіла. Трактування евтаназії як замах на життя пацієнта, як убивство, геноцид, аборт чи самогубство.

Змістовий модуль 3. Моральні та правові аспекти лікарської діяльності.

Тема 8. Лікарські помилки та правова відповідальність лікаря.

Лікарські помилки: визначення, сутність, види лікарських помилок. Поняття про лікарські правопорушення та юридична відповідальність за них. Сутність поняття «лікарська помилка», різновиди й основні причини лікарських помилок. Свобода та відповідальність у професійній діяльності лікаря. Моральна та юридична свобода лікаря: право на ризик.

Профілактика ризику та терапевтичних помилок. Моральний вибір: проблема цілі та засобу її досягнення у медичній практиці. Поняття про лікарські правопорушення, посадові злочини та відповідальність за них.

Тема 9. Моральні та правові аспекти лікарської таємниці.

Лікарська таємниця: визначення, сутність, основні правові документи, які гарантують дотримання лікарської таємниці в Україні та світі. Визначення та сутність лікарської таємниці, історія її становлення – від Давньої Індії до сучасної України. Право пацієнта на конфіденційність інформації про його стан здоров'я та можливі обмеження цього права. Гарантії до тримання лікарської таємниці у Міжнародному кодексі медичної етики, Лісабонській декларації про права пацієнта, Етичному кодексі лікаря, Проекті етичного кодексу медичної сестри України. Правові документи, що регламентують дотримання лікарської таємниці в Україні (ст.132, 145, 387 Карного кодексу України).

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	**Всього**	**Лекції**	**Практичні заняття**	**Самостійна робота**
Змістовий модуль 1. Етика і деонтологія як основа лікарської діяльності.				
Тема 1. Медична етика, деонтологія і право.	2	0,5	0,5	1
Тема 2. Етика та деонтологія в професійній діяльності лікаря.	2	0,5	0,5	1
Тема 3. Етапи становлення медичної деонтології в різні епохи розвитку суспільства.	3	1	1	1
Разом	**7**	**2**	**2**	**3**
Змістовий модуль 2. Проблеми деонтології та лікарської етики в професійній діяльності.				
Тема 4. Основні моделі взаємовідносин у системі “лікар-хворий”.	8	2	2	4
Тема 5. Проблеми деонтології та лікарської етики в різних царинах професійної діяльності лікаря.	8	2	2	4
Тема 6. Проблема життя та смерті у медичній етиці та деонтології.	5	1	0,5	3,5
Тема 7. Евтаназія: морально-етичні проблеми.	5	1	0,5	3,5
Разом	**26**	**6**	**5**	**15**
Змістовий модуль 3. Моральні та правові аспекти лікарської діяльності.				
Тема 8. Лікарські помилки та правова відповідальність лікаря.	7	1	2	4
Тема 9. Моральні та правові аспекти лікарської таємниці.	5	1	1	3
Разом	**12**	**2**	**3**	**7**
Усього	**45**	**10**	**10**	**25**

4. Теми лекцій

№ з/п	**Назва теми**	**Кількість годин**
1	Медична етика, деонтологія і право в професійній діяльності лікаря.	2

	Етапи становлення медичної деонтології в різні епохи розвитку суспільства.	
2	Етика взаємостосунків лікаря і хворого, правове забезпечення.	2
3	Основні деонтологічні підходи в різних царинах професійної діяльності лікаря. Етичні аспекти взаємодії між суб'єктами медицини і державою. Етичні критерії і сфера їх застосування.	2
4	Морально-етичні проблеми в сфері охорони здоров'я.	2
5	Лікарські помилки та правова відповідальність лікаря.	2
Усього		**10**

5. Теми практичних занять

№ з/п	**Назва теми**	**Кількість годин**
1	Медична етика, деонтологія і право. Етика та деонтологія в професійній діяльності лікаря. Медична етика та деонтологія у практичній діяльності, етапи становлення в різні періоди розвитку суспільства.	2
2	Основні моделі взаємовідносин у системі "лікар-хворий".	2
3	Проблеми деонтології та лікарської етики в різних царинах професійної діяльності лікаря зокрема в стоматології.	2
4	Проблема життя та смерті у медичній етиці та деонтології. Евтаназія: морально-етичні проблеми. Лікарська таємниця.	2
5	Моральноетичні проблеми та правові аспекти лікарської діяльності. Медична етика і деонтологія як основа формування сучасного лікаря (підсумкове заняття).	2
Усього		**10**

6. Самостійна робота

№ з/п	**Назва теми**	**Кількість годин**
1	Медична етика, деонтологія і право.	1
2	Етика та деонтологія в професійній діяльності лікаря.	1
3	Етапи становлення медичної деонтології в різні епохи розвитку суспільства.	1
4	Основні моделі взаємовідносин у системі "лікар-хворий".	4
5	Проблеми деонтології та лікарської етики в різних царинах професійної діяльності лікаря.	4
6	Проблема життя та смерті у медичній етиці та деонтології.	3,5
7	Евтаназія: морально-етичні проблеми.	3,5
8	Лікарські помилки та правова відповідальність лікаря.	4
9	Моральні та правові аспекти лікарської таємниці.	3
Усього		**25**

7. Індивідуальні завдання: виконання творчого завдання стосовно медичної етики та деонтології у фаховій діяльності аспіранта, підготовка доповіді на конференції молодих науковців ВНМУ ім. М.І. Пирогова та інших закладів України, підготовка наукової статті, керівництво НДРС з питань медичної етики та деонтології в галузі стоматології тощо.

8. Завдання для самостійної роботи: опрацювання матеріалу згідно тематичного плану із застосуванням сучасних інформаційних технологій, опрацюванням ситуаційних задач, моделюванням різних (менеджерських, клінічних) ситуацій, пошуку on-line

спеціалізованих ресурсів щодо загальних питань моралі, моральності, та історії формування деонтології в медицині.

9. Методи навчання: лекція, пояснення, бесіда, організація дослідження, розповідь, ілюстрація, спостереження, дискусія щодо застосування етико-деонтологічних підходів у виконанні клінічно-дослідних робіт, навчальна дискусія, суперечка, обговорення будь-якого питання навчального матеріалу, пізнавальні ігри шляхом моделювання життєвих ситуацій, що викликають інтерес до навчальних предметів, створення ситуації інтересу в процесі викладання навчального матеріалу, створення ситуації новизни навчального матеріалу, опора на життєвий досвід; індивідуальна та самостійна робота в обговоренні питань курсу, робота над повідомленнями та питаннями, які пропонувались для самостійного (позааудиторного) опанування, відвідування лекцій, проведення практичних занять для студентів та підготовка методичних матеріалів, керівництво НДРС; використання дистанційного навчання – з залученням аспірантів до міжнародно визнаних курсів та освітніх ресурсів.

10. Методи оцінювання (контролю): усний контроль: основне запитання, додаткові, допоміжні; запитання у вигляді проблеми; індивідуальне, фронтальне опитування і комбіноване; письмовий контроль; програмований контроль.

11. Форма поточного контролю успішності навчання: Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей з кожної теми. Рівень підготовки студентів: визначається на підставі результатів тестування, письмової або усної відповіді на контрольні питання, розв’язуванні ситуаційних задач.

Підсумковий контроль засвоєння дисципліни проводиться у вигляді заліку в кінці навчального семестру, якщо здобувач освіти засвоїв певний розділ дисципліни в повному обсязі та немає академічної заборгованості.

Критерії оцінювання засвоєння теоретичних знань та виконання практичних навичок під час поточного, проміжного та підсумкового контролю

Знання здобувача освіти оцінюють згідно з чинним «Положенням про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М. І. Пирогова» за традиційною оцінкою (4-ти бальна система) з дотриманням усіх принципів академічної доброчесності. Відповідальність за порушення академічної доброчесності забезпечується виконанням заходів відповідно Закону України «Про освіту» (ст. 42), Закону України «Про академічну доброчесність», Кодексу академічної доброчесності ВНМУ ім. М. І. Пирогова.

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей з кожної теми. Рівень підготовки студента визначається за допомогою усного/письмового опитування, тестового контролю, розв’язування ситуаційних задач/клінічних кейсів різного рівня складності та інших видів завдань відповідно до вимог конкретного освітнього компонента.

Знання здобувача освіти з теми оцінюють традиційною оцінкою згідно чинного положення про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М. І. Пирогова.

Поточний контроль засвоєння змістових модулів здійснюється по їх завершенню на підставі усної відповіді на питання до підсумкового заняття відповідного змістового модуля, складання практичних навичок та комп’ютерного тестування за базою тестових завдань українською та англійською мовами. Знання студента зі змістового модулю оцінюють традиційною оцінкою (4 - бальна система), яка вираховується, як середнє арифметичне.

Контроль самостійної роботи студентів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті. Теми, які виносяться лише на самостійну позааудиторну роботу і не

входять до тем аудиторних навчальних занять, контролюються на підсумковому занятті того змістового модулю, до якого вони належать.

Контроль ***індивідуальної роботи студента*** відбувається при підготовці та проведенні відповідних заходів (конференцій, олімпіад), а також при представленні результатів виконаної роботи, оцінюється до 12 балів.

Підсумковий контроль засвоєння дисципліни проводиться у вигляді заліку, який зараховують якщо здобувач освіти засвоїв певний розділ дисципліни в повному обсязі, про що свідчить поточне оцінювання кожного практичного заняття, та відвідав лекційний курс та немає академічної заборгованості.

Оцінювання усної/письмової відповіді/виконання практичних навичок під час поточного контролю

Оцінювання усної/письмової відповіді під час поточного контролю

Оцінка **«відмінно»** виставляється здобувачу освіти, який глибоко і всебічно засвоїв теоретичний матеріал, грамотно і логічно його викладає. Він може вільно оперувати термінологією, чітко відповідає на нестандартні питання за темою заняття, уміє пов'язати матеріал даної теми з вивченими раніше розділами, що свідчить про опанування рекомендованої літератури та здатність аналізувати вивчений матеріал, а також чітко демонструє значення засвоєних теоретичних знань для практичної медицини.

Оцінка **«добре»** виставляється здобувачу освіти, який знає і добре володіє теоретичним матеріалом, грамотно його викладає, не допускає істотних неточностей при відповіді, допущені неточності виправляє самостійно, уміє розкрити тему з позицій її медичного значення та практичного застосування, але при цьому відповіді не виходять за межі підручника, методичних рекомендацій.

Оцінка **«задовільно»** виставляється здобувачу освіти, який знає базові поняття та визначення з вивченої теми, але допускає значні неточності або має труднощі при формулюванні відповіді, не може пов'язати теоретичний матеріал із практикою.

Оцінка **«незадовільно»** виставляється здобувачу освіти, який не знає теоретичних основ теми, допускає грубі помилки при відповіді, не розуміє базових понять та визначень, не може пояснити значення теоретичного матеріалу для практичної діяльності.

Оцінювання виконання практичних навичок під час поточного контролю

Оцінка «відмінно» виставляється студенту, який, знає хід та проведення навички, демонструє її правильне виконання, правильно інтерпретує результат, дотримується етичних та деонтологічних норм при спілкуванні з пацієнтом.

Оцінка «добре» виставляється студенту, який допускає неточності при виконанні навички, але здатний самостійно виявити допущені помилки та може продемонструвати виконання практичної навички в цілому, дотримується етичних та деонтологічних норм при спілкуванні з пацієнтом.

Оцінка «задовільно» виставляється студенту, який знає основи практичного завдання, але зазнає труднощів при його виконанні, не може продемонструвати повну правильну послідовність дій, не може трактувати в повному обсязі результати проведених досліджень, допускає порушення деонтологічних норм.

Оцінка «незадовільно» виставляється студенту, який не може продемонструвати виконання практичної навички, не розуміє її суті, допускає грубі порушення деонтологічних норм у спілкуванні з пацієнтом.

При **дистанційному навчанні** – виявляється знання алгоритму практичних завдань та застосування його в змодельованій клінічній ситуації

Оцінювання виконання тестових завдань під час поточного контролю

Оцінка **«відмінно»** виставляється здобувачу освіти, який при проведенні тестового контролю допускає не більше 10 % неправильних відповідей (обсяг правильних відповідей 90-100 %). Під час розв'язання клінічно-орієнтованих тестових завдань надає правильні відповіді на всі питання до тесту.

Оцінка **«добре»** виставляється здобувачу освіти, який під час тестового контролю допускає не більше 20 % помилок (обсяг правильних відповідей 80-89 %). Під час розв'язання практично/клінічно/професійно- орієнтованих тестових завдань надає правильні відповіді на більшість питань до тесту.

Оцінка **«задовільно»** виставляється здобувачу освіти, який робить помилки не більш, ніж в 40 % тестових завдань (обсяг правильних відповідей 60,5-79 %). Під час розв'язання практично/клінічно/професійно- орієнтованих тестових завдань надає правильні відповіді тільки на деякі питання до тесту.

Оцінка **«незадовільно»** виставляється здобувачу освіти, який при тестовому опитуванні правильно розв'язує менше 60 % тестових завдань. Під час розв'язання практично/клінічно/професійно- орієнтованих завдань не може надати правильні відповіді на питання до тесту.

Оцінювання при вирішуванні ситуаційних завдань

Оцінка **«відмінно»** ставиться здобувачу освіти, який вільно і правильно вирішує стандартні і нестандартні ситуаційні завдання: вірно визначає проблему та представляє шляхи її вирішення, правильно обґрунтовує свою відповідь, може запропонувати кілька шляхів вирішення проблеми (*дотримується етичних та деонтологічних норм при спілкуванні з пацієнтом - для спеціальностей галузі знань І «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення»).

Оцінка **«добре»** ставиться здобувачу освіти, який правильно вирішує типові ситуаційні завдання, при цьому може припускатися несуттєвих помилок і неточностей: проблема виявлена, але не повністю розкрита, можливі незначні помилки у шляхах її вирішення; здобувач освіти обґрунтовує свою відповідь, але не в повній мірі (*дотримується етичних та деонтологічних норм при спілкуванні з пацієнтом - для спеціальностей галузі знань І «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення»).

Оцінка **«задовільно»** виставляється здобувачу освіти, який в цілому вирішує проблему, але припускається декількох більш суттєвих помилок при вирішенні задач: проблема виявлена та вирішена частково, виникають складності при обґрунтуванні прийнятого рішення (*в цілому дотримується етичних та деонтологічних норм при спілкуванні з пацієнтом - для спеціальностей галузі знань І «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення»).

Оцінка **«незадовільно»** виставляється здобувачу освіти, який не розуміє суті вказаної проблеми, не може дати правильної відповіді на завдання; допускає грубі порушення деонтологічних норм у спілкуванні з пацієнтом- для спеціальностей галузі знань 22 «Охорона здоров'я».

Оцінювання підсумкового контролю у формі заліку зараховують, якщо здобувач освіти засвоїв дисципліну в повному обсязі, про що свідчить поточне оцінювання кожного практичного заняття. Для оцінювання проводять підрахунок середньої арифметичної традиційної оцінки за семестр.

Оцінювання самостійної роботи здобувача освіти

Оцінювання самостійної роботи здобувачу освіти здійснюється під час поточного та підсумкового контролю засвоєння тем відповідного модулю або дисципліни на підставі оцінювання демонстрації виконання практичних навичок, усної відповіді на теоретичне питання, тестування або розв'язання ситуаційних задач, відповідно до тем для самостійного опанування.

Самостійна робота студента оцінюється під час проведення підсумкових занять засвоєння модулів дисципліни шляхом усного опитування або розв'язання тестових завдань з

тем, які не ввійшли до плану аудиторних занять. Оцінювання підготовлених повідомлень, презентацій з обраної теми здійснюється традиційною оцінкою.

Оцінка **«відмінно»** виставляється здобувачу освіти, який глибоко і всебічно розкрив проблему, логічно виклав основні питання, навів приклади із сучасних медичних інформаційних джерел. Він уміє пов'язати матеріал даної теми з вивченими раніше розділами, що свідчить здатність аналізувати вивчений матеріал, а також чітко демонструє значення засвоєних теоретичних знань для практичної медицини.

Оцінка **«добре»** виставляється здобувачу освіти, який знає і добре володіє теоретичним матеріалом, грамотно розкрив основні питання теми та її медичне значення, але при цьому не виходив за межі підручника, методичних рекомендацій.

Оцінка **«задовільно»** виставляється здобувачу освіти, який розкрив базові поняття та визначення з рекомендованої теми, але не розкрив її повністю, не може пов'язати теоретичний матеріал із практикою.

Оцінка **«незадовільно»** виставляється здобувачу освіти, робота якого не відповідає темі, є ознаки плагіату, відсутнє розуміння предмета, вимоги ігноровані, рівень умінь/навичок незадовільний.

Оцінювання індивідуальної роботи здобувача освіти (передбачена в п. 7)

Бали за індивідуальну роботу (ІР) нараховують здобувачеві лише за успішного виконання та захисту.

Кількість балів, яку нараховують за різні види індивідуальних завдань, залежить від їхнього обсягу та значимості, але становить не більше 12 балів. Їх додають до суми балів, набраних ЗО за поточну навчальну діяльність, або до підсумкового балу з дисципліни (за участь та перемогу в університетських, всеукраїнських та міжнародних конкурсах, наукових конференціях, за наявності друкованих робіт за тематикою дисципліни).

Найбільш доцільним слід вважати такий підхід додавання індивідуальних балів з дисципліни:

- **10 балів – *за призові місця*** на *всеукраїнських конкурсах з дисципліни та всеукраїнських і міжнародних (закордонних) наукових конференціях* з наявністю друкованої роботи.
- **9 балів – *за призові місця*** *в університетських наукових конференціях* з наявністю друкованої роботи.
- **8 балів – *за участь*** (якщо ЗО брав участь, але не посів призове місце) *у всеукраїнських конкурсах з дисципліни та всеукраїнських і міжнародних (закордонних) наукових конференціях* з наявністю друкованої роботи.
- **6-7 балів - *за участь*** (якщо ЗО брав участь, але не посів призового місця) в *університетських конкурсі, науковій конференції* з наявністю друкованої роботи.
- **4-5 балів - *за участь*** *у роботі клінічних кафедр* (чергування з викладачами, участь у науково-дослідній роботі кафедр в позанавчальний час).
- **1-3 балів** – за виготовлення на кафедрах препаратів, схем, таблиць та відеофільмів – з урахуванням важливості виконаної роботи.

12. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Підсумковий контроль засвоєння дисципліни проводиться у вигляді заліку після вивчення дисципліни в 1 семестрі.

13. Схема нарахування та розподіл балів, які отримують здобувачі освіти.

Нарахування балів за результати всіх видів навчальної діяльності здобувачів освіти проводять згідно з чинним Положенням про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М. І. Пирогова.

Бал за проміжний контроль (залік), а також за дисципліну, підсумковим контролем якої є залік, визначається шляхом конвертації середньої арифметичної оцінки поточної успішності здобувача освіти за 200-бальною шкалою та з урахуванням заохочувальних балів

за виконану індивідуальну роботу (не більше 12 балів). Максимальна кількість балів, яку може отримати здобувач освіти після засвоєння дисципліни, складає 200 балів, мінімальна кількість балів - 122 бали. Результати складання здобувачем освіти заліку фіксуються у відомості успішності із зазначенням кількості балів та відміткою «зараховано» або «не зараховано». Здобувачу освіти не зараховують залік, якщо кількість отриманих балів менше 122, або вивчення модулю дисципліни виконано в неповному обсязі (академічна заборгованість).

Бали за поточну успішність, підсумковий контроль, індивідуальну роботу студента та традиційну оцінку викладачі вносять у відомість відділу аспірантури. Сумарні результати балів за всі видів навчальної діяльності відповідають фіксованій шкалі оцінок:

оцінка «5» - 180-200 балів

оцінка «4» - 160-179 балів

оцінка «3» - 122-159 бали.

Максимальна кількість балів, яку може отримати здобувач освіти після засвоєння дисципліни, – 200 балів. Мінімальна кількість балів становить 122 бали.

Бали за підсумковий контроль та поточну успішність студентів методист відділу аспірантури вносить у програму Контингент і ранжує їх. Ранжування проводять на підставі отриманих балів за дисципліну згідно національної шкали та шкали ЄКТС (див. чинне Положення про організацію освітнього процесу).

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, диференційного заліку	для заліку
180-200	**A**	відмінно	зараховано
170-179,99	**B**	добре	
160-169,99	**C**		
141-159,99	**D**	задовільно	
122-140,99	**E**	задовільно	
60-121,99	**FX**	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-59,99	**F**	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

14. Методичне забезпечення (навчальний контент (конспект або розширений план лекцій), плани практичних (семінарських) занять, самостійної роботи, питання, методичні вказівки, завдання або кейси для поточного та підсумкового контролю знань і вмінь здобувачів).

15. Рекомендована література

Основна (базова) література:

1. Деонтологія та етика в клінічній практиці: навч. посіб.: (частина 1) / С.І. Треумова, Є.Є. Петров, Ю.Г. Бурмак, ТА. Іваницька; УМСА. - [Вид. 2-те, переробл. і доповн.]. - Полтава: ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2020. - 365 .с

2. Етика та деонтологія у медицині: навч. посіб. / ДВНЗ "Ужгород. нац. ун-т", Стоматол. ф-т ; авт.-уклад. Н. М. Маляр-Газда, Є. Ю. Локота, С. Б. Костенко. – Ужгород : УжНУ "Говерла", 2024. – 163 с.

3. Клінічна психологія : підручник / за ред. М. М. Матяша, В. Є. Луньова. Київ : Поліпринт, 2025.
4. Медична етика і деонтологія: навч. посібник для самостійної роботи та дистанційного навчання студентів / Укл: Л. В. Гуліна, О. О. Зендик, Н. М. Козік – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2021 – 110с.
5. Медична психологія: теоретичні рамки, емпіричні основи та клінічне застосування : підручник. / Матяш М. М., Філоненко М. М., Луньов В. Є. та ін. - Київ : Людмила, 2024. - 168 с.
6. Медичне право : підручник / С. О. Болдіжар та ін.; за заг. ред. С. Б. Булеци, М. В. Менджул. 2-ге вид. Київ : Юрінком Інтер, 2024. 671 с.
7. Медсестринська етика і деонтологія / Н.М. Касевич. - Видавництво: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина» Мова: українська. Рік і номер видання: 2013, 3-є виправлене видання. Кількість сторінок: 200 (чорно-білі)
8. Основи психології: теорія і практика : навчальний посібник, 2-ге вид. / Матяш М. М., Лазуренко О. О., Тертична Н. А. - Київ : Видавничий дім, 2025. - 288 с.
9. Охорона здоров'я і права людини: ресурсний посібник / переклад з англійської; за наук. ред. І. Сенюти. Львів: ЛОБФ «Медицина і право», 2022. 552 с.
10. Сенюта І. Я. Цивільно-правове регулювання відносин у сфері надання медичної допомоги: питання теорії і практики: монографія. Львів: ЛОБФ «Медицина і право», 2022. 640 с.
11. Сенюта І. Я. Стандарти у сфері охорони здоров'я як джерело правовідносин у сфері надання медичної допомоги. Медичне право. 2022. Спец. випуск № 3. С. 112–124.

Додаткова література:

12. Жарлінська Р. Г., Романенко С. В., Зверховська В. Ф., Щерба І. Ю. Правове регулювання штучного інтелекту в медицині. Матеріали наук.-практ. конф. Київ: НМУ імені О.О. Богомольця, 2025. С. 92-93.
13. Жарлінська Р. Г., Гель А. П., Адамчук О. Ф. Правові засади забезпечення інформаційної безпеки пацієнтів на основі технології блокчейн. Збірник наукових статей. Львів: Вид-во ЛОБФ «Медицина і право», 2023. С. 48-51.
14. Жарлінська Р. Г., Адамчук О. Ф., Міщук А. А., Гель А. П. Окремі аспекти юридичного змісту медичної помилки. Збірник матеріалів конф. Запоріжжя: ЗДМУ, 2022. С. 21-24.
15. Зверховська В. Ф. Вплив воєнного стану на розвиток базових прав людини. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». 2025. № 1.
16. Зверховська В. Ф. Правове регулювання евтаназії та асистованого суїциду (міжнародний досвід та українські реалії). Право і суспільство. 2024. № 6. С. 34-39. Москаленко К. Право осіб, народжених із застосуванням допоміжних репродуктивних технологій, на інформацію про своє генетичне походження. Підприємництво, господарство і право. 2021. № 1. С. 27-29.
17. Москаленко К. Право осіб, народжених із застосуванням допоміжних репродуктивних технологій, на інформацію про своє генетичне походження. Підприємництво, господарство і право. 2021. № 1. С. 27-29.
18. Пашков В. Трансплантація органів померлої людини: господарсько-правова регламентація. Медичне право. 2021. № 1(13). С. 33-42.
18. Політика та публічне управління у сфері охорони здоров'я : підручник / авт. кол. : М. І. Бадюк, П. Б. Волянський, Р. Ю. Гревцова та ін. Київ: НАДУ, 2023. Т. 1-2. 320 с.
19. Тарас М. В. Право на необмежений доступ до добровільного і конфіденційного або анонімного тестування на ВІЛ: міжнародно-правові аспекти. Медичне право. 2022. № 1 (17).
20. Юрковська Л., Краснов В. Досвід формування правових та етичних компетентностей майбутніх психологів у НУОЗ України імені П. Л. Шупика. Матеріали конф. Київ: НУОЗ України імені П. Л. Шупика, 2025. С. 97-102.
21.Knapp S. J., Fingerhut R. Practical Ethics for Psychologists: A Positive Approach. 4th ed. Washington, DC : American Psychological Association, 2023. 342 p.

Міжнародні стандарти

22. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
23. Декларація про медичну допомогу, орієнтовану на пацієнта / Міжнародний альянс організацій пацієнтів, 24.02.2006. URL: http://www.patientsorganizations.org
24. Європейська соціальна хартія / Рада Європи, 03.05.1996 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_062
25. Європейська хартія прав пацієнтів. Листопад 2002. URL: http://www.activecitizenship.net/patients–rights/projects/29–european–charter–of–patients–rights.html
26. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. Рада Європи, 04.11.1950. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004
27. Конвенція про захист прав та гідності людини щодо застосування біології та медицини: Конвенція про права людини та біомедицину. Рада Європи, 04.04.1997 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_334#Text
28. Конвенція про права осіб з інвалідністю. ООН, 13.12.2006. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_g71
29. Лісабонська декларація про права пацієнта / Всесвітня медична асоціація, 1981/2005. URL: http://www.med-pravo.ru/Ethics/LisbonDecl.htm
30. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права / ООН, 16.12.1966. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_043
31. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права / ООН, 16.12.1966. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_042
32. Резолюція Парламентської Асамблеї Ради Європи 904 (1988)1 «Про захист гуманітарних медичних місій» від 30.06.1988 р. URL: http://assembly.coe.int/Documents/AdoptedText/ta88/eres904.htm
33. Хартія про право на охорону здоров'я / Міжнародний союз юристів, 31.08.2005. URL: http://www.uianet.org/documents/qquia/resolutions/Sante4Gb.pdf

Нормативно-правові акти України

34. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text
35. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 80731-10. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text
36. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-14. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text
37. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 р. № 2947-14. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text
38. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-15. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text
39. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 р. № 2801-12. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text
40. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення: Закон України від 19.10.2017 р. № 2168-19. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19#Text
41. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-17. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text
42. Про систему громадського здоров'я: Закон України від 11.04.2023 р. № 2573-20. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2573-20#Text
43. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 р. № 2297-17. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text

44. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 р. № 1023-12. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text
45. Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині: Закон України від 17.05.2018 р. № 2427-19. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2427-19#Text
46. Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 р. № 393/96-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text
47. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-12. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text
48. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02.03.2015 р. № 222-19. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text
49. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 05.04.2007 р. № 877-V. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16#Text
50. Про психіатричну допомогу: Закон України від 22.02.2000 р. № 1489-14. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1489-14#Text
51. Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я : Закон України від 03.12.2020 р. № 1053-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20#Text
52. Про систему охорони психічного здоров'я в Україні : Закон України від 15.01.2025 р. № 4223-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4223-20#Text
53. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-12. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12
54. Про договори про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.04.2018 р. № 410. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/410-2018-%D0%BF#Text
55. Про затвердження Порядку проведення атестації працівників сфери охорони здоров'я та внесення змін до деяких наказів Міністерства охорони здоров'я України: Наказ МОЗ України від 16.04.2025 р. № 650. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0824-25#n24
56. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск 78: Наказ МОЗ України від 29.03.2002 р. № 117. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va117282-02#Text
57. Про затвердження нормативних документів про застосування телемедицини у сфері охорони здоров'я: Наказ МОЗ України від 19.10.2015 р. № 681. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1400-15#Text
58. Про затвердження Порядку проведення судово-психіатричної експертизи: Наказ МОЗ України від 08.05.2018 р. № 865. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0719-18#Text
59. Про затвердження Правил застосування примусових заходів медичного характеру в спеціальному закладі з надання психіатричної допомоги: Наказ МОЗ України від 31.08.2017 р. № 992. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1408-17#Text
60. Про затвердження Правил застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції при наданні психіатричної допомоги особам, які страждають на психічні розлади, та форм первинної облікової документації: Наказ МОЗ України від 24.03.2016 р. № 240. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0570-16#Text
61. Рішення Конституційного Суду України у справі щодо офіційного тлумачення ст.ст. 3, 23, 31, 47, 48 Закону України «Про інформацію» та ст. 12 Закону України «Про прокуратуру» (справа К.Г. Устименка) від 30.10.1997 р. № 5-зп. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-97#Text
62. Про практику застосування судами примусових заходів медичного характеру та примусового лікування: Пленум Верховного Суду України; Постанова від 03.06.2005 р. № 7. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-05#Text
63. Про практику розгляду судами цивільних справ за позовами про відшкодування шкоди: Пленум Верховного Суду України; Постанова від 27.03.1992 р. № 6. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0006700-92#Text

64. Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди: Пленум Верховного Суду України; Постанова від 31.03.1995 р. № 4. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-95#Text
65. Порядок організації надання реабілітаційної допомоги у сфері охорони здоров'я : Постанова Кабінету Міністрів України від 03.11.2021 р. № 1268. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1268-2021-п#Text
66. Деякі питання запровадження оцінювання повсякденного функціонування особи: Постанова Кабінету Міністрів України від 15.11.2024 р. № 1338. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1338-2024-%D0%BF#Text

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова: http://vnmu.edu.ua
2. Офіційний сайт бібліотеки ВНМУ ім. М.І. Пирогова: http://library.vnmu.edu.ua
3. Офіційний сайт Міністерства охорони здоров'я України: http://www.moz.gov.ua
4. Офіційний сайт Державної служби України з лікарських засобів та контролю за наркотиками: http://www.diklz.gov.ua
5. Офіційна веб-сторінка Верховної Ради України: http://www.rada.gov.ua
6. Офіційна веб-сторінка Кабінету Міністрів України: http://www.kmu.gov.ua
7. Офіційний сайт Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ): http://www.who.int
8. Накази МОЗ http://www.moz.gov.ua/ua/portal/
9. Офіційний сайт НАН України. Національний науковий центр з медико-біотехнічних проблем.gov.ua / - http://biomed.nas
10. Корисні посилання на українські та зарубіжні ресурси щодо питань біоетики - http://biomed.nas.gov.ua/links-ua)
11. Дещо про права лікаря та пацієнта в Україні. - http://materinstwo.com/main/prava-patsienta-i-vracha-v-ukraine.html
12. Загальна декларація про біоетику та права людини (Париж, 24 липня 2005). https://med.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/03/zagalna-deklaraciya-pro-bioetiku-ta-prava-lyudini.pdf
13. Конвенція про права дитини. https://med.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/03/konvenciya-pro-prava-ditini.pdf
14. Наказ МОН № 249 «Про затвердження Порядку проведення науковими установами дослідів, експериментів на тваринах». https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0416-12#Text
15. Європейська конвенція про захист хребетних тварин. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_137#Text
16. Закон України «Про лікарські засоби» https://med.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/03/zakon-ukrayini-pro-likarski-zasobi.pdf
17. Всезагальна декларація про біоетику та права людини. Ген. Конференція ЮНЕСКО жовтень 2005р. - http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001461/146180r.pdf
18. Additional Protocol to the Convention on Human Rights and Biomedicine, concerning Biomedical Research - https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168008371a
19. Additional Protocol to the Convention on Human Rights and Biomedicine, concerning Genetic Testing for Health Purposes. - https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168008482 4
20. Additional Protocol to the Convention on Human Rights and Biomedicine concerning Transplantation of Organs and Tissues of Human Origin. - https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168008156 2